יציאה בעינן לשמה אף הוייה בעינן לשמה או דלמא הויות להדדי מקשינן מה הוייה דכסף לא בעינן לשמה אף הוייה דשטר לא בעינן לשמה בתר דבעיא הדר פשטה הוייה ליציאה מקשינן דאמר קרא ויצאה והיתה: איתמר כתבו לשמה ושלא מדעתה רבא ורבינא אמרי מקודשת רב פפא ורב שרביא אמרי אינה מקודשת אמר רב פפא אימא טעמא דידהו ואימא טעמא דידי אימא טעמא דידהו דכתיב ויצאה והיתה מקיש הוייה ליציאה מה יציאה לשמה ושלא מדעתה אף הוייה נמי לשמה ושלא מדעתה ואימא טעמא דידי ויצאה והיתה מקיש הוייה ליציאה מה יציאה בעינן דעת מקנה אף הוייה בעינן דעת מקנה מיתיבי אין כותבין שטרי אירוסין ונשואין אלא מדעת שניהן מאי לאו שטרי אירוסין ונשואין ממש לא שטרי פסיקתא וכדרב גידל אמר רב דאמר רב גידל אמר רב כמה אתה נותן לבנך כך וכך לבתך כך וכך עמדו וקדשו קנו הן הן הדברים הנקנים באמירה: ובביאה: מנא לן אמר ר' אבהו א"ר יוחנן דאמר קרא בעולת בעל מלמד שנעשה לה בעל על ידי בעילה א"ל ר' זירא לר' אבהו ואמרי לה ר"ל לרבי יוחנן כעורה זו ששנה רבי ובעלה מלמד שנקנית בביאה אי מהתם הוה אמינא עד דמקדש והדר בעיל קמ"ל מתקיף לה ר' אבא בר ממל אם כן נערה המאורסה דאמר רחמנא בסקילה היכי משכחת לה אי דאקדיש והדר בעיל בעולה היא אי דאקדיש ולא בעיל לאו כלום הוא אמרוה רבנן קמיה דאביי משכחת לה כגון שבא עליה ארוס שלא כדרכה א"ל אביי עד כאן לא פליגי רבי ורבנן אלא באחר אבל בעל דברי הכל אם בא עליה שלא כדרכה עשאה בעולה מאי היא דתניא באו עליה י' אנשים ועדיין היא בתולה כולן בסקילה רבי אומר אומר אני הראשון בסקילה וכולן בחנק אמר רב נחמן בר יצחק משכחת לה כגון שקדשה בשטר הואיל וגומר ומוציא גומר ומכניס ור' יוחנן האי ובעלה מאי עביד ליה ההוא מיבעי ליה זו נקנית בביאה ואין אמה העבריה נקנית בביאה ס"ד אמינא תיתי בק"ו מיבמה ומה יבמה שאין נקנית בכסף נקנית בביאה זו שנקנית בכסף אינו דין שנקנית בביאה מה ליבמה שכן זקוקה ועומדת ס"ד אמינא הואיל וכתב אם אחרת יקח לו הקישה הכתוב לאחרת מה אחרת מיקניא בביאה אף אמה העבריה מיקניא בביאה קמ"ל ורבי האי סברא מנא ליה א"כ לכתוב רחמנא ובעל מאי ובעלה שמע מינה תרתי ולרבא דאמר בר אהינא אסברה לי כי יקח איש אשה ובעלה קידושין המסורין לביאה הוו קידושין קידושין שאין מסורין לביאה לא הוו קידושין מאי איכא למימר אם כן נכתוב קרא או בעלה מאי ובעלה שמע מינה כולהו ורבי האי בעולת בעל מאי עביד ליה האי מיבעי ליה בעל עושה אותה בעולה שלא כדרכה ואין אחר עושה אותה בעולה שלא כדרכה ומי אית ליה לרבי האי סברא והתניא באו עליה י' אנשים ועדיין היא בתולה כולם בסקילה רבי אומר אומר אני הראשון בסקילה וכולם בחנק

אמר

יציאה בעינן לשמה. דכתיב (דברים כד) וכתב לה לשמה: **הוייה דכסף לא בעינן שתהא לשמה.** שתהא צורת הדינר טבועה לשמה: **הדר פשטה.** ויצאה והיתה שהרי עיקר שהשטר קונה באשה מכאן למדנו: **שלא מדעתה.** קודם הכתיבה לא נמלך בה ואח"כ הודיעה וקבלתה ובגדולה קאי והוא הדין בקטנה ונערה לשמה ושלא מדעת אביה: **מה יציאה שלא מדעתה.** שהרי על כרחה היא מתגרשת: **דעת מקנה.** היינו בעל שהקנה אותה בגט זה לעצמה ופוטרה ממנו ובעינן שיכתוב מדעתו דכתיב וכתב לה: **אף כאן דעת מקנה.** דהיינו האשה שנקנית לבעל: **מאי לאו שטרי אירוסין ממש.** כגון בתך מקודשת לי: **שטרי פסיקתא.** התנאים שביניהם וממון שפוסקין זה לזה: **באמירה.** בלא קנין שהקידושין הן גמר הדבר דבהאי הנאה דקא מתחתני אהדדי גמרי ומקנים ובאותן התנאים קאמר שהעדים אין רשאין לכתוב עליהם שטר אלא מדעתם דניחא להו שתהא כמלוה על פה ולא כמלוה בשטר: **אמר קרא בעולת בעל.** כי ימצא איש שוכב עם אשה בעולת בעל: **כעורה זו.** בתמיה וכי אינה מקובלת עליך שאתה מחזר ללמדה ממקום אחר: **עד דמקדש.** בכסף והדר בעיל כדכתיב כי יקח דהיינו כסף והדר ובעלה: **א"כ.** דהכי קאמר קרא דבעינן כסף וביאה ובלאו ביאה לא מקדשה: **נערה מאורסה דבסקילה כו'.** הלכך ע"כ כי יקח הוו קידושין לעצמן ובעלה הוו קידושין לעצמן בלא כסף ומשכחת סקילה בקידושי כסף בלא ביאה: **בעולה היא.** וסקילה בבתולה כתיבא (דברים כב) כי יהיה נערה בתולה מאורסה לאיש וגו' ודרשינן (כתובות דף מח:) בתולה ולא בעולה שהנבעלה בחנק כשאר אשת איש: **שלא כדרכה.** דאיתקוש משכבות להדדי דכתיב (ויקרא כ) משכבי אשה שתי משכבות וקרינא בה כי יקח ובעלה ואכתי בתולה היא: **א"ל אביי.** ליכא לאוקמי הכי דאי בא עליה ארוס שלא כדרכה תו לא הויא בסקילה דעד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי גבי באו עליה עשרה שלא כדרכה ואמרו כולן בסקילה אלא באחר שאינו בעלה אבל בעלה עושה אותה בעולה בשלא כדרכה דילפינן לה מבעולת בעל כדלקמן: **ועדיין היא בתולה.** שבאו כולן עליה שלא כדרכה: **הראשון בסקילה.** לקמן יליף טעמא בשמעתין: **משכחת לה.** דבסקילה: **שקידשה בשטר.** והואיל לא בעיא ביאה: **דהואיל וגומר ומוציא גומר ומכניס.** בלא ביאה הלכך אם לאו דר' יוחנן הוה אמינא לגבי כסף עד דמקדש ובעיל אבל השתא דנפקא לן מבעולת בעל דבנבעלה לחודה מיקדשה ע"כ כי יקח דיליף קיחה קיחה אגמריה דבכסף לחודה מיקדשה דאי עד דמקדש ובעיל כסף מאי אהני: **לאחרת.** אשתו: **א"כ.** דלא אשמעינן אלא קידושי ביאה לכתוב ובעל מאי ובעלה זו ולא אמה העבריה: **ולרבא דאמר.** לקמן בפ' שני גבי מקדש אחת משתי אחיות סתם לא הוו קידושין הואיל ואין ראויין לביאה שאינו יודע איזו אשתו ואיזו אחות אשתו שהיא בכרת ואמר רבא בר אהינא אסברה לי מכס אחד ששמו בר אהינא לימדני טעם זה מן המקרא כי יקח ובעלה קיחת כסף הראויה לבעילה הוא דהויא קיחה מנא ליה הא דדרשי' ליה לכדרבי ולמעוטי אמה ותו לא יליף מינה לכתוב או בעלה: **מאי ובעלה.** משמע דקאי נמי אקיחה למילף הך דבר אהינא: **האי סברא.** דאין אחר עושה אותה בעולה שלא כדרכה:

מודה

הן הן הדברים הנקנים באמירה. תימה דבפרק שני דייני גזירות (כתובות קט.) תנן הפוסק מעות לחתנו ופשט לו את הרגל תשב עד שתלבין ראשה ולמה תשב ישאנה ויקרא חמיו לדין כיון דהן הן דברים הנקנין באמירה וי"ל שהחתן אינו רוצה לטרוח בב"ד ולמיקם בדינא ורשב"ם פי' דדוקא כשמתוך התנאים עמדו וקדשו אז נקנים באמירה ומדקדק מדקתני עמדו והוא דשני דייני גזירות איירי בשלא קדשו מתוך הדברים ומ"מ מאחר שהסכימו על כך תשב עד שתלבין ראשה ומיהו אין ראיה מלשון עמדו דאורחיה דגמרא בהכי כמו קטנה שלא מיאנה (והגדילה) ועמדה ונשאת ביבמות פ' ב"ש (דף קח.) ור"ת פי' דהא דאמר נקנים באמירה בנישואין ראשונים דוקא שהאב משיא את בתו ויש לו קירוב דעת גדול אבל חתנו אבל התם מיירי בשניים וכן היה אומר ר"ת אין נקנין באמירה אלא כשהאב פוסק אבל אחיו ואמה לא:

עד

עין משפט נר מצוה

עג א מיי' פ"א מהל' גירושין הלכה א סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן קלא סעיף א:

עד ב מיי' פ"א מהל' אישות הלכה ד סמג שם טוש"ע אה"ע סי' לג סעיף א:

עה ג מיי' שם הלכה ד סמג שם טוש"ע שם:

עו ד מיי' פכ"ד מהל' מלוה הלכה א סמג עשין לד טוש"ע אה"ע סי' נא:

עז ה מיי' פכ"ג מהל' אישות הלכה יג ופ"ו מהלכות זכיה ומתנה הלכה יז סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' נא:

עח ו מיי' פ"ג מהל' איסורי ביאה הלכ' ו:

◆

תורה אור השלם

1. וְיָצְאָה מִבֵּיתוֹ וְהָלְכָה וְהָיְתָה לְאִישׁ אַחֵר: דברים כד ב
2. כִּי יִמָּצֵא אִישׁ שֹׁכֵב עִם אִשָּׁה בְעֻלַת בַּעַל וּמֵתוּ גַּם שְׁנֵיהֶם הָאִישׁ הַשֹּׁכֵב עִם הָאִשָּׁה וְהָאִשָּׁה וּבִעַרְתָּ הָרָע מִיִּשְׂרָאֵל: דברים כב כב
3. כִּי יִקַּח אִישׁ אִשָּׁה וּבְעָלָהּ וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מָצָא בָהּ עֶרְוַת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתֻת וְנָתַן בְּיָדָהּ וְשִׁלְּחָהּ מִבֵּיתוֹ: דברים כד א
4. אִם אַחֶרֶת יִקַּח לוֹ שְׁאֵרָהּ כְּסוּתָהּ וְעֹנָתָהּ לֹא יִגְרָע: שמות כא י

◆

מוסף רש"י

הויה. קידושין שמהוה כהן עצמה לבעל (גיטין כא:). **אף הויה בעינן לשמה.** הויה דשטר בעינן לשמה שהרי עיקר מה שהשטר קונה לאשה מכאן למדנו מדליקשא הויה ליציאה (רש"י רי"ף). **הויות להדדי מקשינן.** והיתה לאיש אחר (דברים כד) כל הויות קדושין במשמע, כסף ושטר וביאה (כתובות עד.). **ושלא מדעתה.** לא ידעה כשנכתב (לקמן מח.). **מה יציאה לשמה ושלא מדעתה.** לא בעינן כתיבה מדעתה שהרי בעל כרחה מגרשה (שם). **מה יציאה בעינן.** בכתיבת הגט, דעת מקנה, דהיינו בעל שמקנה את האשה לעצמה בגט זה, אף הויה בעינן דעת מקנה. והיא האשה שמקנה את עצמה לבעל בשטר זה (שם). **מדעת שניהם.** אבי החתן ואבי הכלה (רשב"ם קסז:). **שטרי אירוסין ונשואין ממש.** שטר שמקדש בו את האשה, הרי את מקודשת לי כותב בשטר ומוסר לה, ולאשמעינן דצריך לכתוב על פיה, כדרב פפא ורב שרביא דאמרי כתבו שלא מדעתה אינה מקודשת (כתובות קב:). ונשואין, כתובה (רשב"ם ב"ב קסז:). **וכדרב גידל.** שכותב תנאי זה בשטר (מו"ק יח.). **כעורה זו ששנה רבי.** כלומר וכי מכוערת היא בעיניך משנה זו ששנה רבי (חולין קטו:). **הראשון בסקילה וכולן בחנק.** דנגי סקילה לגבו כתיב, וקרא יתירה הוא למעוטי כי הדי גוונא, דאף על גב דקריאה ליה בתולה, אין בסקילה אלא אחד מהם אותו שבא עמה לבדו, דהיינו ראשון שביאתו היתה יחידית (סנהדרין סו:). **שכן זקוקה ועומדת.** לא מחמת קידושי המת ואין ביאה בזה אלא לגמור. אבל ביאה המעיקרא לא (לעיל ד:). **לאחרת.** לקיחת קדושין (לקמן נא.). **בר אהינא אסברה לי.** הכינוי דבר זה שיכולו להביא לו ראייה מן התורה (לקמן נא.). **כי יקח איש אשה.** דהיינו קידושי כסף דגמרינן לה קיחה קיחה, ומתיב ובעלה, דבעינן ראויה לביאה (שם). **קידושין שאין מסורין לביאה לא הוו קידושין.** קידש אחת משתי אחיות ולא פירש איזה מהם דלאו יכול לבוא אחת מהן דשמא זו היא אחות אשתו (לקמן נא.).

מסורת הש"ס

א) [כתובות מו: עד.], ב) [לעיל ה. וש"נ], ג) כתובות קב: לקמן מח., ד) כתובות קב: ב"ב קסז:, ה) כתובות קב: מועד קטן יח., ו) [חולין קטו: קיח.], ז) לעיל ד:, ח) [כתו"י למקדש. ועי' יעב"ץ], ט) [כתו"י ודפו"ר: ד"ה עושה אותה בעולה שלא כדרכה, וכדלקמן בתוס"ע], י) סנהדרין סו:, כ) [לעיל ד:], ל) לקמן נא., מ) [גיטין כד ע"ב], נ) [לעיל ה ע"א], ס) [כתובות קב ע"ב], ע) [ועס ד"ה תשב], פ) [נראה דל"ל ובחנק היא].

◆

מוסף תוספות

א. ה"מ כשקדשו מיד מתוך התנאי או לאחר זמן והזכירו התנאים בשעת קידושין אבל התנו עתה וקדש לאחר זמן ולא הזכירו התנאים לאו דברים הנקנים באמירה הם. תוס' כתובות קט.

ב. בירושלמי (כתובות פ"ה ה"א) אבל לא אח ע"י אחותו ולא אשה ע"י בתה ואפי' היא קטנה, ובלבד מן הנשואין הראשונים אתיא כר' חנינא המשיא את בנו בבית וזכה בנו בבית ובלבד מן הנשואים הראשונים וכן כתב רמב"ם (אישות פכ"ג ה' יג'). תוס' הרא"ש. ועי' תוס' כתובות קט.

◆

תוס' ר"י הזקן

הויה דכסף. שאינו צריך לצייר צורת הכסף או להתיכו לשמה. [**יציאה בעינן לשמה**], דכתיב וכתב לה לשמה. **שלא מדעתה.** שלא ידעה האשה כשכתבו ונתנו לה והתרצית. **דעת מקנה.** בגט היינו הבעל, ובקדושין האשה שהיא מקנה עצמה לו. **פסיקתא.** שפוסקין על עצמן לתת להן. ואע"ג דהלכתא בלא טעמא, אין כותבין דניחא להו למיהוי מלוה על פה ולא תהוי מלוה בשטר. ופסקו הרי"ף והר"ם ז"ל [אישות פ"ג ה"ד] דאינה מקודשת, דרב אשי אוקמה בפ' הנושא [כתובות קב, ב] בשטרי אירוסין ממש, ומדעת שניהם מהאיש ומהאשה קאמר. וכתב רבינו חננאל וקי"ל כרב פפא ורב שרביא, ויש מי שפסק כרבא ורבינא והדבר צ"ע. ע"כ. **והיא בעולת בעל.** אית דגרסי, כי ימצא איש שוכב עם אשה בעולת בעל [דברים כב, כב]. **כעורה.** כלומר וכי גמאסה הברייתא דתני רבי, מה צורך ללמוד ממקום אחר. **דקדיש ובעל.** דתרוייהו בעינן, דכתיב כי יקח דהיינו קדושי כסף. **בעולה היא.** ובחנק היא. **שלא כדרכה.** ועדיין היא בתולה, ובסקילה היא שקנאה באותה ביאה. **באחר.** אם בא עליה אחר שלא כדרכה אם היא בחנק כבעולה או בסקילה. (בכדרכה) [שלא כדרכה עשאה בעולה]. וחנק היא (ואת) [ואין] אמרת קדושין וביאה בעינן היכי משכחת לה נערה בסקילה. ומתרץ דמשכחת לה במאורסה ובסקילה שקדשה בשטר. הואיל ושטר גומר הקדושין בלא דבר אחר.